

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ		
СРПСКИ ЈЕЗИК		
РАЗРЕД	СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА	ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА
ДРУГИ	5	180
ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Цјеловит развој дјечијих потенцијала и комуникацијских вјештина кроз развијање елементарних менталних и социо – емоционалних способности коришћења језика и говора као начина изражавања потреба, мисли, осјећања и ставова. ✓ Унапређење способности ученика за слушање, разумијевање и продукцију говора, те развијање навика адекватног реаговања на језичку комуникацију. ✓ Подстицање развоја манипулативних способности и графомоторике у циљу припреме за писмено изражавање. 		
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА		
<ul style="list-style-type: none"> - Развијање способности слушања, аудитивне перцепције, дискриминације и пажње. - Развијање способности посматрања, визуелне перцепције, дискриминације и пажње. - Навикавање на вербално изражавање потреба, мисли и осјећања. - Упознавање основних норми из културе говорне комуникације. - Стицање вјештина за вербално изражавање кроз покрет, плес и игру. - Развијање вјештина и употреба аугментативне и алтернативне комуникације. - Богаћење рецептивног и експресивног рјечника: - Стварање услова за правилан изговор гласова српског језика. - Подстицање развоја синтезе и анализе гласова/слова у усменој и писаној ријечи. - Препознавање, именовање, почетно исцртавање и обликовање неких од штампаних слова. - Стимулисање изражавања кроз реченичну форму. - Развијање манипулативне спретности и способности коришћења материјала за цртање/писање. - Развијање графомоторике, линеације и уредности манипулативног простора. - Упознавање књига и развијење интересовања за књигу. - Развијање интересовања за сценска и филмска дјела (цртани филм, представа). 		
САДРЖАЈИ ПРОГРАМА		
Ред. бр.	Теме	Оквирни број часова
1.	Комуникацијске вјештине и култура изражавања	18
2.	Граматика	32

3.	Припреме за читање и писање	64
4.	Књижевност и умјетничка остварења	66
ИСХОДИ УЧЕЊА И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ		
Наставна тема 1: Комуникацјске вјештине и култура изражавања (18 часова)		
Посебни циљеви: Развијање способности слушања, аудитивне перцепције, дискриминације и пажње. Развијање способности посматрања, визуелне перцепције, дискриминације и пажње; Навикавање на вербално изражавање потреба, мисли и осјећања. Упознавање основних норми из културе говорне комуникације. Стицање вјештина за вербално изражавање кроз покрет, плес и игру. Стимулисање изражавања кроз реченичну форму. Развијање вјештина и употреба аугментативне и алтернативне комуникације.		
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ		САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
Ученик: <ul style="list-style-type: none"> - успоставља и одржава контакт очима док се обраћа некоме или му се неко обраћа; - се одазива на позив именом; - користи увјежбане гестове поздрављања, тражења и показивања; - мимиком изражава ставове слагања или неслагања, основна осјећања у неком социјалном контексту; - познаје дневну рутину и понаша се социјално прихватљиво док борави у учионици/школи; - борави довољно дуго у радном простору, перципира и прати активности око себе; - задржава пажњу на предметима/сликама и усмјерава је ка извору звука/говора; - пажљивије слуша говор других или саговорника, гледа их у очи током разговора; - показује склоност и прилагођавање одјељењу и заједничким интересима; - се интересује и активније учествује у тематским разговорима који се воде у одјељењу; - не омета друге ученике током часа, не прекида њихов говор; - се обраћа саговорнику пријатељски и с поштовањем; - одржава пријатан тон током дијалога; 		<ul style="list-style-type: none"> • Основе комуникацјских вјештина (контакт погледом током разговора, одазивање на позив именом, гестовно и мимично изражавање) • Дијалог и норме у понашањима (социјално прихватљиво понашање, интересовање за разговор, прилагођавање заједничким интересима) • Учтива комуникација (чекање свог реда, тражење дозволе за ријеч, употреба учтивих фраза, пријатељско обраћање и пријатан тон) • Активно слушање (одржавање усмјерене пажње, пажљиво слушање, праћење тока разговора) • Тематски разговори (иницирање разговора, активно учешће, постављање и одговарање на питања) • Препричавање уз помоћ питања (свакодневни живот, живот и рад у школи, приче) • Причање на основу слике са цјеловитим садржајем (догађаји и доживљаји) • Препричавање по низу слика • Изговарање дијалога и монолога (изражавање потреба, захтијева и жеља, његовање пријатног тона, обраћање с поштовањем, интонацјско изражавање – постављање питања и обавијештење)

<ul style="list-style-type: none"> - тражи дозволу за ријеч; - стрпљиво чека свој ред да се изрази; - разумије и извршава једноставне налоге у оквиру различитих социјалних контекста; - адекватно одговара (вербално и/или невербално) на једноставна питања из свакодневног живота или живота и рада школе; - даје основне податке о себи; - иницира комуникацију са учитељем/учитељицом и/или са другарима из одјелења; - поставља питања како би задовољио своју радозналост и продубио комуникацију; - адекватно користи изразе „хвала, молим, извини, изволи“; - одржава комуникацију у жељеном правцу; - учествује у дијалогу посредством различитих вербалних/невербалних средстава; - једноставно изражава потребе, захтјеве и жеље; - користи алтернативни вид комуникације кроз различите симболе, помагала, стратегије и технике за социјалне интеракције; 	
Наставна тема 2: Граматика (32 часа)	
<p>Посебни циљеви: Развијање способности слушања, аудитивне перцепције, дискриминације и пажње. Развијање способности посматрања, визуелне перцепције, дискриминације и пажње. Навикавање на вербално изражавање потреба, мисли и осјећања. Богаћење рецептивног и експресивног рјечника. Стварање услова за правилан изговор гласова српског језика. Стимулисање изражавања кроз реченичну форму. Развијање вјештина и употреба аугментативне и алтернативне комуникације</p>	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вербално изражава потребе, мисли и осјећања користећи једноставне реченичне конструкције; - примјети и исправља неке од грешака у свом усменом изражавању; 	<ul style="list-style-type: none"> • Активно посматрање (одржавање пажње и посматрање материјала, трагање за појмовима и радњама на слици и/или сликама, ређање слика према хронолошком слиједу...)

<ul style="list-style-type: none"> - показује и/или именује тражене појмове и радње на слици, сликама или коришћеној сликовници, књизи; - кратко описује слике које посматра и социјалне ситуације у којима се нашао у блиској прошлости; - одговара на питања везана за слику или предмет, и неки социјални контекст; - усмено и хронолошки говори о ономе што је доживио (увођење појмова прије, послје, на крају); - адекватно и граматички поставља и одговара на једноставна питања / ко, шта, какав; - ређа слике према хронолошком току догађања (2, 3 слике); - посматрањем слика одреди шта се дешавало прије а шта послје; - прича приче на основу низа слика (3-5 слика) уз вођење детаљним постављањем питања; - учествује у групном причању прича путем правилног допуњавања реченица; - усмено препричава уз потребе адекватне подршке вођењем; - склапа реченичну форму од понуђених ријечи („мачка, кост, јести“, „пас, кућа, чувати“...) уз коришћење визуелне подршке по потреби; - се изражава кроз једноставну граматичну реченичну форму (проста и/или проширена реченица); - користи у говору потврдни и одрични облик реченице (има/нема, хоћу/нећу, јесте/није); - шири свој рецептивни и експресивни рјечник, сврсисходно користи циљане ријечи у свакодневној комуникацији; - увећава активни фонд ријечи и адекватно га користи у усмјереном разговору са саговорником на одређену тему; 	<ul style="list-style-type: none"> • Активно слушање прича и пјесама (интересовање и одржавање пажње, учествовање у групном причању прича, рецитовању рецитација) • Вербално изражавање (коришћење граматичне реченичне конструкције, одговарање и постављање питања, причање прича, рецитовање рецитација) • Препричавање на основу сликовног материјала (коришћење цјеловитих слика и/или низа слика, употреба именица, глагола и неких приједлога) • Препричавање на основу активног слушања прича (препричавање уз вођење по потреби) • Звуковно – језичке игре за увјежбавање правилног изговора (артикулације) и разликовања гласова • Бића и предмети (разврставање појмова у категорије ријечи, описивање особина, увођење неких антонима и синонима) • Грађење правилне реченичне (упознавање са појмом реченица, изражавање једноставном реченичном конструкцијом, употреба потврдних и одличних реченица, осмишљавање и склапање реченица, усмена употреба именица, глагола и неких приједлога) • Глас – слово, ријеч и реченица (повезивање гласа са графемом, разликовање графема, идентификовање писане ријечи и реченице) • Вршилац радње и радња у реченици (идентификује и одговара на питања КО и ШТА)
--	---

<ul style="list-style-type: none"> - препознаје, повезује и/или именује неке од антонима и синонима; - објашњава неке непознате ријечи са којима сусреће кроз различита књижевна дјела или друга умјетничка остварења; - разврстава или набраја ријечи према категоријама (животиње, биљке, превозна средства, просторије, продавнице...); - познаје и наводи разлике између бића и предмета; - примјећује и разликује слово, ријеч и реченицу; - непосредно вербално памти низ ријечи и правилно понавља краће реченичне форме; - рецитије кратке и једноставније рецитације; - у говору употребљава именице, глаголе и неке од приједлога; - користи алтернативни вид комуникације кроз различите симболе, помагала, стратегије и технике за социјалне интеракције 	
--	--

Наставна тема 3: Припреме за читање и писање (64 часа)

Посебни циљеви:

Развијање способности слушања, аудитивне перцепције, дискриминације и пажње.

Развијање способности посматрања, визуелне перцепције, дискриминације и пажње.

Подстицање развоја синтезе и анализе гласова/слова у усменој и писаној ријечи.

Препознавање, именоване, почетно исцртавање и обликовање неких од штампаних слова.

Развијање манипулативне спретности и способности коришћења материјала за цртање/писање.

Развијање графомоторике, линеације и уредности манипулативног простора.

Развијање вјештина и употреба аугментативне и алтернативне комуникације.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правилно дише током изговора гласова, ријечи и реченица; - успоставља ритмичан (флуентан) говор када жели да се изрази или говори на неку од тема; - правилно користи краће фразе (реченице) током говорења; - разумије и извршава налоге у 	<ul style="list-style-type: none"> • Вјежбе за развој аудитивне перцепције и слушања • Вјежбе за развој визуелне перцепције и посматрања • Вјежбе дисања и флуентан говор • Усмено изражавање (опис слика, пиче у сликама, сликовнице...)

задацима вјежби припре за читање и писање;

- прича о предметима и бићима, повезује их у говорне цјелине;
- прецизно изговара више од половине гласова матерњег језика;
- јасније говори како би био разумљив за ширу социјалну средину;
- препознаје, показује, именује нека од појединачних слова / графеме првог писма;
- прати прстом и на захтјев именује низ предмета, сликовних приказа и/или слова од почетка до краја;
- примјећује и показује редослиједност два и/или три појма/слике (прије - испред, послје - иза);
- издваја и пребројава слова у краћим ријечима;
- ређа слова из словарице према заданом моделу (низ слова или кратке ријечи);
- у заданом низу појмова, слика и/или слова одређује почетак и крај реда, показује и именује ко је или шта је прво а шта задње у низу;
- оређује прво и задње слово у написаној ријечи;
- набраја неколико ријечи са траженим почетним гласом/словом;
- повезује слово са појмом на слици;
- препознаје, издваја и пребројава ријечи у написаној краткој реченичној конструкцији;
- се интересује и истражује рукама прибор за цртање/писање;
- користи показни гест приликом праћења, показивања и одговарања;
- усавршава координацију око-рука током праћења низа, ређања, посматрања, именовања, цртања...;
- усавршава координацију прстију и шаке кроз различите манипулативне и конструктивне задатке;
- црта на великим површинама (хамер папир, табла...) и контролише

- Манипулативна спретност (активности за шаку и прсте)
- Визуомоторна координација
- Оријентација у простору (оређивање првог и задњег у низу, позиције горе – доле, испред – иза, конструктивне активности...)
- Линеација и графомоторика (цртање, бојење, спајање, повезивање, допуњавање, исцртавање према моделу...)
- Проширивање рјечника (описивања, причање прича, аудио приче, цртани филмови...)
- Формирање реченице
- Фонемска дискриминација гласова (јасно разликовање гласова који су слични према неким особинама)
- Артикулација гласова (правилно изговарање гласова на почетку, у средини и на крају ријечи)
- Увођење слова првог писма (ћирилица или латиница, формирање појма глас – слово, упознавање, препознавање и преписивање)
- Синтеза и анализа (одређивање позиције гласова у ријечи, раздвајање једноставних ријечи на слова/гласове)
- Припрема за читање
- Игролике активности (ређање према заданом моделу, активности издвајања, повезивања, моделовања, конструисања...)

- покрете грубе моторике руку;
- користи оловку (бојицу или фломастер) током различитих задатака спајања, повлачења, исцртавања;
 - по потреби користи помагала (дебеле оловке, адаптер за оловку, штипаљка за папир) приликом употребе прибора за писање или цртање;
 - прецизније држи прибор за писање и/или цртање;
 - потпуније боји у оквиру великог простора;
 - непрецизно боји мање површине;
 - црта линије и једноставне облике преко модела и према моделу;
 - изводи различите манипулативне активности (гњечи, ваља, сјецка, ниже, лијепи...) уз различиту подршку по потреби;
 - прихвата ситне предмете пицетним хватом;
 - исписује преко или преписује нека од слова првог писма;
 - на налог пише нека од слова првог писма у оквиру низа;
 - моделује или конструише слова од рзличитих материјала (пластелина, штапића...);
 - повезује иста слова и издваја тражено слово у задацима визуелног претраживања;
 - спаја два/или три гласа;
 - препознају неке ријечи са значењем усменим и/или писменим низањем глас/слово по глас/слово;
 - једноставне ријечи раздваја на слова;

Наставна тема 4 : Књижевност и умјетничка остварења (66 часова)

Посебни циљеви:

- развијање способности слушања, аудитивне перцепције, дискриминације и пажње.**
Развијање способности посматрања, визуелне перцепције, дискриминације и пажње.
Стицање вјештина за вербално изражавање кроз покрет, плес и игру.
Богаћење рецептивног и експресивног рјечника.
Упознавање књига и развијање интересовања за књигу.
Развијање интересовања за сценска и филмска дјела (цртани филм, представа).

Развијање вјештина и употреба аугментативне и алтернативне комуникације.	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - се интересује за књигу и одржава пажњу приликом реализовања различитих задатака у књигама или радним листовима, свескама; - посматра, прелистава књиге које се користе на часу; - посматра сликовне приказе у књигама које се захтјевају од ученика; - проналази адекватну књигу и/или свеску из предмета; - прати и слуша читање кратких прича или рецитовања у учионици, и учествује у разговорима о њима; - стрпљиво посматра и прати краће филмско или позоришно дјело; - се навикава на колективно гледање филма или позоришне представе; - се понаша социјално прихватљиво током боравка у биоскопу, позоришту, на школским свечаностима и другим пригодама; - препричава садржај приче, филмског или позоришног остварења уз помоћ питања; - илуструје кратку причу након читања приче или пјесме да би побољшао разумијевање; - самостално и/или групно учествује у рецитовању пјесама; - усмено се изражава кроз покрет, плес и игру; - разликује причу од пјесме; - заједно са осталим ученицима из разреда учествује у припремању и реализацији представа или сценских наступа; - 	<ul style="list-style-type: none"> • Гледање цртаних филмова • Позоришне представе • Одјељенске и школске свечаности • Рецитовање • Игрокази и плесне активности • Сlikовнице са садржајима свакодневног живота • ТЕКСТОВИ: Григор Витез <i>Сто вукова</i> Душан Радовић <i>Тужабаба</i> Љубивоје Ршумовић <i>Једнога дана</i> Лав Толстој <i>Два друга</i> Драган Лукић <i>Смећа деци</i> Десанка Максимовић <i>Јесен у шуми</i> Миленко Ратковић <i>Зечићи</i> Бранко Ћопић <i>Први дан у школи</i> Небојша Николић <i>Врабац</i> <i>Марко</i> Тома Славковић <i>Зеца и вук</i> Ђуро Дамјановић <i>Поздрав прољећу</i> Ј.Ј.Змај <i>Мајка чита књижицу</i> Ахмет Хромацић <i>Дјечак и птица</i> Доситеј Обрадовић <i>Два јарца и Две козе</i> <i>Голуб и пчела</i>, српска народна прича Жан Де Ла Фонтен <i>Цврчак и мрав</i> <i>Свети Сава и ђаци</i>, српска народна приповијетка Браћа Грим <i>Успавана љепотица</i> <i>Пјетлић, златни репић и жрвнић</i>, руска народна бајка <i>Шљиве за ђубре</i>, народна прича <p>НАПОМЕНА : користити предложене текстове у цјелини или прилагодити ученику (одломак, строфе...) уз кориштење илустрација</p> <ul style="list-style-type: none"> • ЛЕКТИРА: Бранко Ћопић <i>Јежева кућица</i>

Станко Ракита *Радознали дјечак*
Јован Ј. Змај *Песме за децу и о деци*

НАПОМЕНА : наставници могу да одаберу и сродна дјела која су им доступна.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТИМА

Наставни програм за предмет Српски језик у другом разреду у корелацији је са одређеним темама (исходима и садржајима) наставних предмета: Моја околина Ликовна култура, Музичка култура, Физичко и здравствено васпитање, Васпитни рад у одјељењској заједници.

НАПОМЕНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

Циљ наставе Српског језика је оспособити ученика са лаким оштећењем интелектуалног функционисања за самостално коришћење језика и писма у свакодневном функционисању.

У наставном програму српског језика за ученике са лаким оштећењем интелектуалног функционисања понуђен је широк дијапазон исхода учења од оних доста једноставних које ће уз учење и уложени труд савладати ученици са скромнијим когнитивним капацитетима, до оних сложенијих који су намијењени ученицима чије су способности веће. У складу са иницијалном процјеном својих ученика и утврђеним образовним потребама, наставник има слободу да приликом програмирања рада обликује наставни програм према потребама његових ученика. Имајући у виду да понуђени наставни садржаји нису циљ сам по себи, већ су у функцији остваривања исхода, наставник их може кориговати, прилагођавати или замијенити другим садржајима, а предложен број часова за наставне теме понуђен је оквирно и могуће га је мијењати у складу са развојним и образовним потребама ученика. Предложена књижевна дјела такође је могуће замијенити сродним дјелима која су примјеренија одређеном ученику и његовим способностима, а такође их је могуће скратити и прилагодити (поједноставити, илустровати итд). Користити што више конкретних примјера из свакодневног живота, слика, илустрација као и мултимедијалних средстава учења. Оцјењивање ученика треба да се базира на исходима учења. У односу на способности ученика користити различите технике оцјењивања: усмена провјера знања, демонстрација наученог, портфолио и друго.